Universidade Vigo

DATOS IDENTIFICATIVOS

Lingua e literatura: Galego				
Materia	Lingua e literatura: Galego			
Código	P02G110V01505			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Acuña Trabazo, Ana			
Profesorado	Acuña Trabazo, Ana			
Correo-e	ganime@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Os obxectivos desta materia son lingüísticos e literarios. A disciplina está concibida para profundar en coñecementos lingüísticos non impartidos nos cursos anteriores (historia da lingua e lingua e sociedade fundamentalmente) e para fornecerlle ao alumnado os rudimentos necesarios para a comprensión e análise de textos literarios prosísticos e/ou poéticos. Entre os coñecementos lingüísticos, trátase, especialmente, a situación lingüística de Galicia contextualizada dentro da situación lingüística mundial. Este coñecemento debe preparar aos futuros mestres e mestras para resolver con eficacia os problemas derivados da situación lingüística galega e, en xeral, para afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües e multiculturais.			

Competencias

Código	
B1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
B3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
B6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
C43	Favorecer as capacidades de fala e de escritura.
C44	Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita.
C45	Coñecer a tradición oral e o folklore.
C46	Comprender o paso da oralidad á escritura e coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.
C48	Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.
C49	Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.
C50	Coñecer e utilizar adecuadamente recursos para a animación á lectura e á escritura.
C51	Adquirir formación literaria e en especial coñecer a literatura infantil.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización e planificación
D3	Comunicación oral e escrita
D6	Capacidade de xestión da información
D7	Resolución de problemas
D8	Toma de decisións
D9	Traballo en equipo
D11	Habilidades nas relacións interpersoais
D12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
D13	Razoamento crítico
D14	Compromiso ético
D15	Aprendizaxe autónoma
D16	Adaptación a novas situacións
D17	Creatividade

D18	Lideranza
D19	Coñecemento doutras culturas e costumes
D21	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.		C46 C49	D1 D2
Favorecer as capacidades de fala e de escritura.		C43 C49	D1 D3 D11 D13 D15 D16 D17
Coñecer e dominar as técnicas da expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.		C43 C44 C46 C49	D1 D2 D3 D9 D13 D15 D16 D17
Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente en galego.		C44 C46 C48 C49 C50	D1 D3 D13 D15 D16 D17
Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.	B3 B6	C46 C49	D1 D3 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19
Coñecer as liñas xerais da historia da lingua galega.			D1 D2 D3 D13 D15
Coñecer os rudimentos teóricos para analizar a relación entre lingua e sociedade.	B3 B6	C48	D1 D2 D3 D7 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D17

Coñecer a situación lingüística mundial multilingüe e multicultural.	B3 B6	C48 C49	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.	B3 B6	C48 C49	D1 D7 D8 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Relacionar a situación lingüística de Galicia coa situación lingüística mundial.	B1 B3 B6	C48 C49	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Coñecer a situación legal, a normalización e a normativización do galego.	B1 B3 B6	C48	D1 D2 D3 D7 D8 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Fomentar a eliminación dos prexuízos lingüísticos tanto da escola como da sociedade.	B3 B6	C48 C49	D1 D7 D8 D9 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19

Coñecer a tradición oral e o folclore.	B3 B6	C45	D1 D3 D9 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D19
Adquirir formación literaria.	B3 B6	C51	D1 D2 D3 D7 D8 D13 D15 D17 D21
Comprender o feito literario.	B3 B6	C50 C51	D1 D2 D3 D13 D15 D17 D21
Coñecer os rudimentos do comentario de texto (narrativo e/ou poético).	B3 B6	C50 C51	D1 D2 D3 D7 D8 D9 D13 D15 D16 D17 D21
Coñecer a historia da literatura galega para saber contextualizar os textos que se comenten.	B3 B6	C50 C51	D1 D2 D3 D7 D8 D13 D14 D15 D16 D17 D21
Aplicar os conceptos lingüísticos e literarios á análise da realidade galega atendendo á súa especificidade.	B3 B6	C43 C48 C51	D1 D2 D3 D7 D8 D9 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D21

Contidos
Tema

I. Historia da lingua	1. 1. A formación da lingua galega. 1. 2. O galego na Idade Media. 1. 3. Os Séculos Escuros. 1. 4. O século XIX. 1. 5. O século XX.
II. Lingua e sociedade	2. 1. A linguaxe e a comunicación. Características esenciais da linguaxe. 2. 2. O estudo da lingua. A Lingüística e a Gramática. A Sociolingüística e a Socioloxía da Linguaxe. 2. 3. Unidade e variedade da lingua galega. 2. 4. Lingua oral e lingua escrita. Didáctica da pronunciación e da ortografía. O desenvolvemento da escritura. 2. 5. A situación lingüística no mundo: diversidade versus uniformidade. 2. 6. Os xuízos de feito versus os xuízos de valor. 2. 7. O prexuízos lingüísticos: definición e algúns exemplos. 2. 8. Linguas hexemónicas e linguas minorizadas. 2. 9. A relación entre estatus de lingua e poder político-económico. 2. 10. Ámbitos de uso do galego: ensino, medios de comunicación, igrexa, administración, etc. 2. 11. As linguas de comunicación internacional versus as linguas ameazadas. 2. 12. Distinción entre comunidade lingüística e comunidade política. 2. 13. Principios legais para a recuperación das linguas ameazadas. Personalidade e Territorialidade. 2. 14. Linguas en contacto: o caso galego. Bilingüismo e diglosia. 2. 14. 1. Definicións. 2. 14. 2. Precisións conceptuais sobre a diglosia. 2. 14. 3. Interferencias lingüísticas derivadas do contacto entre linguas. 2. 15. A normalización e a normativización. 2. 15. 1. Precisións terminolóxicas. 2. 15. 2. A situación legal do galego. 2. 15. 3. A normativización.
III. Tradición oral e folclore	3.1. A literatura popular de tradición oral. 3.2. Da literatura de tradición oral á tradición escrita de autor.
IV. Literatura	4.1. Breve historia da literatura galega. 4.2. Especificidade da literatura galega. 4.3. O comentario de texto. 4.4. A linguaxe e a literatura.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	14	34	48
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	22	34	56
Sesión maxistral	14	30	44
Outras	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Comentario dun texto literario prosístico e/ou poético.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Corrección de actividades iniciadas na aula ou non e análise de lecturas complementarias.
Sesión maxistral	Exposición teórica sobre os contidos do temario e análise de lecturas complementarias.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Orientacións para a elaboración dun traballo escrito. Atención presencial, durante o horario de atendemento, no despacho 124.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Atención presencial, durante o horario de atendemento, no despacho 124.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballos tutelados	Traballo orixinal	40	B1	C44 C45 C49 C50 C51	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D12 D13 D15 D16 D17 D21
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Asistencia e participación	5	B1 B3 B6	C43 C44 C45 C46 C48 C49 C50 C51	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D21
Sesión maxistral	Asistencia e participación	5	B1 B3 B6	C43 C44 C45 C46 C48 C49 C50 C51	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D9 D11 D12 D13 D14 D15 D16 D17 D18 D19 D21
Outras	Exame	50	B3 B6	C43 C44 C46 C48 C49 C51	D1 D2 D3 D6 D7 D8 D12 D13 D15 D16 D17 D19 D21

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modelo A. O alumnado que asista regularmente á clase terá que aprobar o traballo literario para poder presentarse ao exame, a non ser que o profesorado acorde outra cousa co alumno ou alumna. Para aprobar a materia hai que aprobar o traballo e o exame.

Modelo B. O alumnado que non asista regularmente á clase terá que realizar un exame final de toda a materia, a non ser que o profesorado acorde co alumno ou coa alumna outro tipo de avaliación.

Na segunda convocatoria procederase ao mesmo sistema de avaliación.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade.

Bibliografía. Fontes de información
GUTIÉRREZ, IZQUIERDO, R., **Lecturas de nós. Introdución á literatura galega**, Vigo: Xerais,
LÓPEZ CASANOVA, A., **El texto poético. Teoría y metodología**, Salamanca: Colegio de España,
MARIÑO, R., **Historia da lingua galega**, Santiago: Sotelo Blanco,
MONTEAGUDO ROMERO, H., **Estudios de sociolingüística galega**, Vigo: Galaxia,
RODRÍGUEZ FER, C., **Comentario de textos contemporáneos**, Vigo: Xerais,

Dentro de cada apartado temático, vólvese incluír a bibliografía básica xunto coa bibliografía complementaria. As referencias básicas e complementarias máis importantes van marcadas con·.

·ÁLVAREZ, R.; MONTEAGUDO, H. e REGUEIRA, X. L. (1986): *Gramática galega*. Vigo: Galaxia.

FEIXÓ CID, X. (2004): *Gramática da lingua galega. Síntese práctica*. Vigo: Xerais.

HERMIDA GULÍAS, C. (2004): *Gramática práctica (Morfosintaxe)*. Santiago: Sotelo Blanco.

·ILG / RAG (2003): *Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego*. Santiago de Compostela: ILG / RAG.

REGUEIRA, X. L.; PALACIO, A.; LÓPEZ, R. M.; CIDRÁS, F. e ALONSO, A. (1999): *Lingua galega e literatura. 2º Bacharelato*. Vigo: Obradoiro / Santillana.

Dicionarios

CARBALLEIRA ANLLO, X. Mª. (coord.) (2005): *Dicionario Xerais da Lingua*. Vigo: Xerais.

·GARCÍA, C. e GONZÁLEZ GONZÁLEZ, M. (1997): *Diccionario da Real Academia Galega*. Vigo: Galaxia/Xerais.

ILG/RAG (2004): *Vocabulario ortográfico da lingua galega (VOLGa)*. Santiago: ILG/RAG.

SANTAMARINA, A. (dir.) (2003): *Dicionario de dicionarios, Versión 3. A Coruña: Fundación Barrié de la Maza.*

Historia da lingua e Lingua e Sociedade

APPEL, R. e MUYSKEN, P. (1996): *Bilingüismo y contacto de lenguas*. Barcelona: Ariel.

BERNÁRDEZ, E. (1999): *¿Qué son las lenguas?* Madrid: Alianza.

CAVALLI-SFORZA, L. L. (1996): *Genes, pueblos y lenguas*. Barcelona: Crítica.

CASTILLO, M. e KABATEK, J. (eds.) (2006): *Las lenguas de España. Política lingüística, sociología del lenguaje e ideología desde la Transición hasta la actualidad*. Madrid: Iberoamericana.

COSTAS, X. H. (2002): *Guía das linguas de Europa*. Santiago de Compostela: Edicións Positivas.

CRYSTAL, D. (1994): *Enciclopedia del lenguaje de la Universidad de Cambridge*. Madrid: Taurus.

ESCANDELL, Mª. V. (coord.) (2011): *Invitación a la lingüística*. Madrid: Ramón Areces.

FERNÁNDEZ REI, F. (1991): *Dialectoloxía da lingua galega*. Vigo: Xerais.

FERNÁDEZ REI, F. e HERMIDA GULÍAS, C. (1996): *A nosa fala. Bloques e áreas lingüísticas do galego*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura galega.

FORMOSO, V. (2013): *Do estigma á estima: propostas para un novo discurso lingüístico*. Vigo: Xerais.

FREIXEIRO MATO, X. R. (2006): *Lingua, nación e identidade*. Ames: Laiovento.

·IGLESIAS ÁLVAREZ, A. (2003): *Falar galego: No veo por qué*. Vigo: Xerais.

KABATEK, J. (2000): *Os falantes como lingüistas. Tradición, innovación e interferencias no galego actual*. Vigo: Xerais.

LABRAÑA, S. (2011): Reflexións sobre a situación sociolingüística galega en *Estudos de Lingüística Galega*, 3, 65-82.

·MARIÑO, R. (1998): *Historia da lingua galega*. Santiago de Compostela: Sotelo Blanco.

MONTEAGUDO, H. (2002): A demanda da norma. Avances, problemas e perspectivas no proceso de estandarización do idioma galego, en H. Monteagudo e X. Bouzada (ed.): *O proceso de normalización do idioma galego, 1980-2000, vol III*. Santiago: Consello da Cultura Galega, 37-129.

MONTEAGUDO, H. (2009): *As razóns do galego. Apelo á cidadanía*. Vigo: Galaxia.

MONTEAGUDO, X. (1990): "A oficialidade da lingua galega: o marco legal". *Grial 107*, 387-398.

MORENO CABRERA, J. C. (2000): *Lenguas del mundo*. Madrid: Visor.

MORENO CABRERA, J. C. (2008): *El nacionalismo lingüístico. Una ideología destructiva*. Barcelona: Península.

·NINYOLES, R. (1991): *Estructura Social e Política Lingüística*. Vigo: Ir Indo.

PINKER, S. (1994): *El instinto del lenguaje. Cómo la mente crea el lenguaje*. Madrid: Alianza.

ROMAINE, S. (1994): *El lenguaje en la sociedad. Una introducción a la sociolingüística*. Barcelona: Ariel.

SANMARTÍN, G. (ed.) (2010): *Lingua e futuro*. Ames: Laiovento.

SEMINARIO DE SOCIOLINGÜÍSTICA (1995): *Usos lingüísticos en Galicia*. A Coruña: Real Academia Galega.

SEMINARIO DE SOCIOLINGÜÍSTICA (2003): *O galego segundo a mocidade*. A Coruña: Real Academia Galega.

SIGUÁN, M. (1992): *España plurilingüe*. Madrid: Alianza Editorial.

SILVA-VALDIVIA, B. (coord.) (1994): *Didáctica da lingua en situacións de contacto lingüístico*. Santiago: ICE Univ. de Santiago.

·TUSÓN, J. (1990): *Mal de Linguas*. Santiago de Compostela: Positivas.

VV. AA. (2004): *O proceso de normalización do idioma galego (1980-2000)*. Santiago: Consello da Cultura Galega.

Literatura

ANDERSON IMBERT, E. (1992): *Teoría y técnica del cuento*. Barcelona: Ariel.

·GENETTE, G. (1989): *Figuras III*. Barcelona: Lumen.

GÓMEZ SÁNCHEZ, A. e QUEIXAS ZAS, M. (2001): *Historia xeral da literatura galega*. Vigo: A Nosa Terra.

LODGE, D. (2002): *El arte de la ficción*. Barcelona: Península.

LÓPEZ CASANOVA, A. (2001): *Diccionario Metodolóxico de análise literaria. I. A poesía*. Vigo: Galaxia.

·RODRÍGUEZ FER, C. (1989): *Poesía galega. Crítica e metodoloxía*. Vigo: Xerais.

RODRÍGUEZ IGLESIAS, F. (dir.) (2001): *Galicia. Literatura*. XXXII, XXXIII, XXXXIV. A Coruña: Hércules edicións.

SULLÁ, E. (ed.) (1996): *Teoría de la novela. Antología de textos del siglo XX*. Barcelona: Crítica.

TAVANI, G. (1986): *A poesía lírica galego-portuguesa*. Vigo: Galaxia.

VILAVEDRA, D. (coord.) (1995-2004): *Diccionario da literatura galega. I, II, III, IV*. Vigo: Galaxia.

·VILLANUEVA, D. (1989): *El comentario de textos narrativos: la novela*. Gijón / Valladolid: Júcar / Aceña.

Literatura popular

BLANCO, D. (1994): *Historia da literatura popular galega*. Santiago de Compostela: Universidade.

CABANILLAS, R. (1976): *Cancioneiro popular galego*. Vigo: Galaxia.

FERRO RUIBAL, X. (1988): *Refraneiro galego básico*. Vigo: Galaxia.

GONZÁLEZ REBOREDO, X. M. (1983): *Lendas galegas de tradición oral*. Vigo: Galaxia.

HARGUINDEY, H. e BARRIO, M. (1994): *Antoloxía do conto popular galego*. Vigo: Galaxia.

MARIÑO FERRO, X. R. e BERNÁRDEZ, C. L. (comp.) (2002): *Romanceiro en lingua galega*. Vigo: Xerais.

NOIA CAMPOS, C. (2002): *Contos galegos de tradición oral*. Vigo: Nigratea.

REQUEIXO, A. (2002): A literatura galega de transmisión oral, en *Moenia* 8, pp. 209-221.

VALENCIANO, A. (1998): *Os romances tradicionais de Galicia. Catálogo exemplificado dos seus temas*. Santiago/Madrid: Centro de Investigacións Lingüísticas e Literarias Ramón Piñeiro/Fundación Menéndez Pidal.

Didáctica

·CASSANY, D. (1995): *La cocina de la escritura*. Barcelona: Anagrama.

GABINETE DE ESTUDIO PARA A REFORMA EDUCATIVA (1992): *Educación Primaria. Desenvolvemento Curricular. Secuencias de obxectivos, contidos e criterios de avaliación por Áreas e por Ciclos*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia/Consellería de Educación.

GARCÍA TEIJEIRO, A. (1990): *Disfrutar escribindo: a narración e a poesía nas aulas*. Vigo: Galaxia.

LOMAS, C. e OSORO, A. (1993): *El enfoque comunicativo de la enseñanza de la lengua*. Barcelona: Paidós.

MEDRANO, C. L. (1998): *Outros 50 xogos de lingua*. Vigo: Xerais.

RODARI, G. (1999): *Gramática da fantasía*. Pontevedra: Kalandraka.

Algúns recursos na rede

http://www.bvg.udc.es

http://www.continuitas.org

http://www.edu.xunta.es

Recomendacións

Outros comentarios

A ficha persoal cos datos e a foto pegada debe entregarse nas dúas primeiras semanas de clase.